

LIETUVOS RESPUBLIKOS SUSISIEKIMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 17, LT-01505 Vilnius, tel. (8 5) 261 2363,
faks. (8 5) 212 4335, el. p. sumin@sumin.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188620589

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2021-04- Nr.
I 2021-03-04 Nr. S-670

DĖL IŠVADOS DĖL SEIME SVARSTOMŲ ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija (toliau – Susisiekimo ministerija) teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos transporto veiklos pagrindų įstatymo Nr. I-1863 2, 4, 6, 9, 14, 15 ir 18 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2842, Lietuvos Respublikos aviacijos įstatymo Nr. VIII-2066 2, 8 ir 44 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2843, Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodekso 2, 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2844, Lietuvos Respublikos Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatymo Nr. I-1340 2, 3, 5, 10, 11, 12¹, 14, 17, 19, 22, 32, 33, 34 straipsnių pakeitimo ir 7 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto Nr. XIIP-2845, Lietuvos Respublikos saugios laivybos įstatymo Nr. VIII-1897 5, 6, 7, 19, 20¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 25¹ straipsniu įstatymo projekto Nr. XIIP-2846, Lietuvos Respublikos suskystintų gamtinių dujų terminalo įstatymo Nr. XI-2053 6 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2847 ir Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo Nr. IX-1132 1 ir 4 priedų pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2849“ projektą (toliau – nutarimo projektas).

Susisiekimo ministerija inicijavo nutarimo projekto parengimą vykdydama Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko pavedimą, įformintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanclerio 2021 m. kovo 4 d. rezoliucija Nr. S-670, ir įgyvendindama Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2021 m. kovo 3 d. sprendimą Nr. SV-S-53, kuriuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Vyriausybė) paprašyta pateikti išvadą dėl Lietuvos Respublikos Seime (toliau – Seimas) užregistruoto Lietuvos Respublikos transporto veiklos pagrindų įstatymo Nr. I-1863 2, 4, 6, 9, 14, 15 ir 18 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2842, Lietuvos Respublikos aviacijos įstatymo Nr. VIII-2066 2, 8 ir 44 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2843, Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodekso 2, 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2844, Lietuvos Respublikos Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatymo Nr. I-1340 2, 3, 5, 10, 11, 12¹, 14, 17, 19, 22, 32, 33, 34 straipsnių pakeitimo ir 7 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto Nr. XIIP-2845, Lietuvos Respublikos saugios laivybos įstatymo Nr. VIII-1897 5, 6, 7, 19, 20¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 25¹ straipsniu įstatymo projekto Nr. XIIP-2846, Lietuvos Respublikos suskystintų gamtinių dujų terminalo įstatymo Nr. XI-2053 6 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2847 ir Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo Nr. IX-1132 1 ir 4 priedų pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2849 (toliau – įstatymų projektai).

Pažymėtina, kad įstatymo projektus parengė Susisiekimo ministerija. Vyriausybės 2018 m. spalio 31 d. nutarimu Nr. 1080 įstatymų projektai buvo pateikti Seimui.

Nutarimo projektu siūloma pritarti įstatymų projektams. Įstatymų projektų tikslas – sudaryti teisinės prielaidas pertvarkyti Susisiekimo ministerijos reguliavimo srities valstybės įmones – valstybės įmonę Lietuvos oro uostus, valstybės įmonę „Oro navigacija“, valstybės įmonę Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkciją ir valstybės įmonę Vidaus vandens kelių direkciją – į akcines bendroves ir sudaryti galimybę minėtoms įmonėms po pertvarkos efektyviai ir saugiai valdyti viešąją transporto infrastruktūrą.

Pertvarkius valstybės įmones į akcines bendroves, būtų patiriama tokia nauda:

- Bendrovėse būtų sudarytos sąlygos diegti geriausią korporatyvinio valdymo praktiką:
 - paprastesnė administracija, išlaikant valstybės kontrolę ir valdžios balansą. Valstybės įmonės valdymo procese valdyba atlieka daugiau priežiūros funkciją, o visas reikšmingas valdymas tenka ministerijai. Specifiniai klausimai (pvz., strateginio veiklos plano, metinio turto įsigijimo ir skolinimosi planų, pajamų ir išlaidų sąmatų tvirtinimas) reikalauja intensyvaus ministerijos įsitraukimo į įmonės veiklą, atskirų ministerijos tarnautojų nuolatinio dėmesio ir pakankamos kompetencijos. Pertvarkius įmones į bendroves, daugelis ministerijai priskirtų funkcijų, siekiant didesnio nepriklausomumo, skaidrumo ir maksimalaus efektyvumo, būtų perskirstytos tarp valdymo organų, kurie reikšmingus sprendimus gebėtų priimti greičiau ir nešališkai, atskirai neeikvodami pačios ministerijos resursų, bet išlaikydami akcijų valdytojo kontrolę;
 - aiškesnis bendrovių valdymu ir atsakomybė; valdyba įgalinta priimti strateginius sprendimus, prisiima didesnę atsakomybę, jai galima nustatyti aiškius tikslus ir reikalauti rezultatų, būtų didesnė vadovo kontrolė;
 - valdyba skiria ir atšaukia vadovą, nustato jam tikslus, tvirtina bendrovės strateginį planą, be kitų funkcijų, gali vykdyti ir priežiūros funkcijas;
 - bendrovės valdymui mažesnę įtaką daro politinė kaita (vadovo skyrimas, strateginių planų tvirtinimas), tai didina veiklos tęstinumą, tvarumą, grąžą ir efektyvumą;
 - vidaus auditas atsiskaito valdybai, o ne vadovui, todėl garantuojamas didesnis skaidrumas, vadovo priežiūra;
 - atsiranda reikalingų kompetencijų pritraukimo į valdybas galimybė, kadangi bendrovių valdybos gali būti sudarytos iš nepriklausomų narių ir ministerijos atstovų, kurių tik vienas privalo būti valstybės tarnautojas;
 - atsiranda galimybė pritraukti įvairias kapitalo formas įsteigus patikimas, finansiškai tvarias ir generuojančias grąžą bendroves;
 - bendrovėse gali būti sudaromos ne tik valdybos, bet ir stebėtojų tarybos, kurios atliktų kontrolės ir priežiūros funkcijas;
 - baigus šią pertvarką būtų įgyvendintos Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) rekomendacijos peržiūrėti, supaprastinti ir suvienodinti valstybės valdomų įmonių teisinės formas. Pagal EBPO valstybių tendencijas, valstybės įmonės turėtų būti pertvarkomos į ribotos atsakomybės bendroves.
- Bendrovės valdo turtą nuosavybės teise (valstybės įmonės – tik patikėjimo teise):
 - sudaromos šio turto plėtros galimybės, sumažinant valstybės lėšų poreikį investicijoms ir turto išlaikymo išlaidoms;
 - bendrovės privalės mokėti į biudžetą nekilnojamojo turto mokestį, kuris bus didesnis už šiuo metu mokamą mokestį už patikėjimo teise valdomą turtą – tai didins biudžeto pajamas. Be to, tai atitiks gerąją kitų Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybių praktiką ir ES valstybės pagalbos taisyklės, t. y. nebus suteiktas nepagrįstas pranašumas valstybės valdomai įmonei dėl mokesčių lengvatų;
 - užtikrinamas efektyvesnis turto valdymas (naudojimas), trumpesnė sprendimų priėmimo trukmė ir reagavimas į rinkos pokyčius bei poreikius. Valstybės įmonė visą turtą valdo patikėjimo teise, todėl negali pati jo parduoti, gauti už tai lėšų ir naudoti savo veikloje;
 - mažinama administracinė našta valdant turtą (nereikės valstybės institucijų sprendimų mažareikšmiams ūkiniais klausimais; lankstesnės nuomos, turto nurašymo procedūros).

- Bendrovės galės sudaryti jungtinės veiklos sutartis dėl nuosavybės teise valdomo turto, o tai atvers kelius inovaciniams projektams su mokslo centrais, kurie siekia sudaryti nestandartinių ir inovatyvių produktų kūrimo jungtinės veiklos sutartis. Bendrovės galės investuoti į bendrąsias įmones.

- Bendrovės turės galimybių steigti dukterines bendroves ir taip atskirti rizikingesnes ir nepagrindines veiklos sritis nuo pagrindinių, strateginę reikšmę valstybei turinčių veiklos sričių. Dukterinės įmonės padėtų užtikrinti skaidrią paslaugų teikimo apskaitą ir atskyrimą nuo pagrindinės reguliuojamos veiklos. Galimybės steigti dukterines bendroves skatins įmones investuoti į inovacijas, naujas paslaugas ir išnaudoti bendradarbiavimo pranašumus. Dukterinės įmonės leis efektyviau valdyti verslo riziką.

- Bendrovės gebės prisitaikyti prie rinkų liberalizavimo. Įmonės turės derintis prie naujų reikalavimų ir konkuruoti laisvesnėje rinkoje su kitais paslaugų teikėjais. Tikėtina, kad gali prireikti dalį paslaugų atskirti (pvz., duomenų perdavimą, tranzito paslaugas nuo terminalų paslaugų), kaip tai vyko geležinkelių ar energetikos sektoriuose. Be to, atsiras galimybių teikti paslaugas ir kitose šalyse, tokiems atvejams yra geriau steigti atskiras bendroves.

- Bendrovių teisinė forma sudaro daugiau investicijų pritraukimo alternatyvų, atsiranda galimybė pritraukti įvairesnių formų kapitalą, ne tik skolintis ar valstybei įnešti lėšas.

- Padidėja finansinės apskaitos aiškumas ir kreditorių interesų apsauga. Valstybės įmonės teisinės formos reguliavimas ir apskaita labai specifinė (pvz., nėra aiški kapitalo didinimo ir mažinimo procedūra) ir nėra būdinga kitoms ES valstybėms, todėl nėra žinoma užsienio investuotojams ar partneriams. Įmonei taikant Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymą (kuris įgyvendina ES bendrovių teisės direktyvas), kreditoriams ir auditoriams suteikiamas teisinis aiškumas, didėja įmonės apskaitomų lėšų skaidrumas bei finansinis patikimumas.

- Sudaromos galimybės bendrovėms skolintis nedidinant valstybės skolos rodiklį ir atitinkamai savarankiškai konkuruoti su privataus kapitalo bendrovėmis.

- Bendrovių sugeneruotas pelnas galės būti skirstomas dividendų forma valstybei ir reinvestuojamas į kitus projektus, o tai prisidėtų prie spartesnės atitinkamo transporto sektoriaus plėtos.

Atsižvelgdama į tai, kad įstatymų projektai Seimui buvo pateikti 2018 m. spalio 31 d., Susisiekimo ministerija nutarimo projektu siūlo:

- atkreipti dėmesį į pasikeitusį teisinį reguliavimą (2020 m. sausio 2 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos aviacijos įstatymo Nr. VIII-2066 pakeitimo įstatymas Nr. XIII-2373; 2019 m. sausio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos saugios laivybos įstatymo Nr. VIII-1897 201, 37, 39, 40 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 40¹ straipsniu įstatymas Nr. XIII-1662; 2020 m. gegužės 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos saugios laivybos įstatymo Nr. VIII-1897 1, 2, 3, 8, 13, 16, 19, 21, 25, 26, 31, 33, 39, 40, 40¹, 48 ir 49 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIII-2661; 2020 m. rugpjūčio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo Nr. IX-1132 1, 2, 4, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20 straipsnių, 1, 2, 3, 4 priedų pakeitimo ir Įstatymo papildymo 13¹, 17¹, 19¹ straipsniais ir 5 priedu įstatymas) ir patikslinti atitinkamus įstatymų projektus;

- patikslinti įstatymų projektų įsigaliojimo datas.

Įstatymų projektais iš esmės įgyvendinama Aštuonioliktosios Vyriausybės programa, kuriai pritarta Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ ir kurioje numatyta valstybės ir savivaldybių valdomų įmonių peržiūra.

Nutarimo projektas be pastabų suderintas su Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija, Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba ir Lietuvos savivaldybių asociacija. Į Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos redakcinio pobūdžio pastabą atsižvelgta. Nacionalinės žemės tarnybos prie

Žemės ūkio ministerijos pastabos suderintos darbo tvarka (1-oji pastaba įvertinta kaip nebeaktuali; į 2-ąją ir 3-iąją pastabas bus atsižvelgta ir įstatymų projektai bus pakoreguoti vėlesniuose teisėkūros etapuose). Dėl Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento pastabų:

1. Susisiekimo ministerijos reguliavimo sričiai priskirtos valstybės įmonės į privačius juridinius asmenis bus pertvarkomos teisės aktų nustatyta tvarka. Visos, t. y. 100 proc., pertvarkomų juridinių asmenų akcijos priklausys valstybei. Šiuo metu planuojama, kad visas pertvarkytų bendrovių turtas, kuris nėra valstybės išimtinė nuosavybė pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją (toliau – Konstitucija), bus valdomas nuosavybės teise. Priėmus įstatymų projektus Seime, dėl valstybės turto investavimo bus priimami Vyriausybės sprendimai, kurie bus ekonomiškai ir socialiai pagrįsti. Pertvarkius valstybės įmones į bendroves, išliks įmonėms nustatyti specialieji įpareigojimai, bendrovės turės veikti efektyviai, didinti nuosavo kapitalo grąžą, užtikrinti strateginio turto saugumą, įgyvendinti akcininko jiems keliamus tikslus, tarp jų ir viešojo intereso apsaugą. Valstybė, būdama vienintelė bendrovės akcininkė, išlaikys šių įmonių kontrolę per visuotiniam akcininkų susirinkimui priskiriamą kompetenciją, viešasis interesas taip pat bus užtikrinamas per specialiuosius įpareigojimus. Bus ir toliau užtikrinamas nacionalinis saugumas: bendrovės įrašytos į nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių sąrašus (taip ir išliks po pertvarkos); viešojo transporto infrastruktūra įtraukta į nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto sąrašą; valstybei išimtinė nuosavybės teise priklausys Konstitucijoje minima infrastruktūra; bus vykdoma bendrovių sudaromų sandorių, darbuotojų atitikties nacionalinio saugumo interesams patikra; strateginis turtas bus įtraukiamas į bendrovių saugumo planus; turtas negalės būti perleidžiamas ar sunaikinamas be Vyriausybės sutikimo.

2. Seimui priėmus įstatymų projektus, bus sudarytos teisinės prielaidos valstybės įmonių pertvarkai į bendroves. Visas pertvarkos procesas vyks teisės aktų nustatyta tvarka, tam tikrais etapais. Valstybės įmonės atliks visas reikalingas procedūras, kad pertvarkai pasibaigus tapusios akcinėmis bendrovėmis galėtų dirbti įslaptinta informacija, vadovaudamosi Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo nuostatomis. Atkreiptinas dėmesys, kad tiek susisiekimo, tiek kituose sektoriuose valstybės valdomų bendrovių darbuotojai turi galimybę dirbti su įslaptinta informacija. Susisiekimo ministerija remsis jau esančia gerąja praktika šioje srityje.

3. Atsižvelgta į redakcinio pobūdžio pastabą.

Nutarimo projektas buvo paskelbtas Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje ir Susisiekimo ministerijos interneto svetainėje. Pastabų ir pasiūlymų iš visuomenės negauta.

Teikiamą nutarimo projektą parengė Valstybės turto ir įmonių valdymo skyriaus (vedėja Roma Andruskevičienė, tel. (8 5) 239 3917, el. p. roma.andruskeviciene@sumin.lt) patarėja Indrė Bernotaitė (tel. (8 5) 239 3849, el. p. indre.bernotaite@sumin.lt).

PRIDEDAMA:

1. Nutarimo projektas, 2 lapai.
2. Suinteresuotų institucijų išvadų kopijos, 28 lapai.

Susisiekimo ministras

Marius Skuodis